

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกเป็น 3 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 ว่าด้วยพัฒนาการของวัยรุ่น
- ตอนที่ 2 ว่าด้วยความหมายคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองและทฤษฎีเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง
- ตอนที่ 3 ว่าด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลัง สภาพปัญหาส่วนตัวและสภาพแวดล้อมทางบ้าน กับความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 1 พัฒนาการของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากวัยเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญช่วงหนึ่ง ดังนั้นพัฒนาการของวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรหาการศึกษาเพื่อความเข้าใจในลักษณะของประชากรกลุ่มนี้

พัฒนาการทางร่างกาย

สุชา จันทน์เอม (2529: 22-25) กล่าวถึง พัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยรุ่นชายหญิง ไว้ดังนี้

อัตราความเจริญเติบโตของร่างกายของวัยรุ่นเริ่มช้าลง รูปร่างจะเข้าสัดส่วนของผู้ใหญ่ เด็กหญิงเมื่อมีอายุ 14 ปี จะมีประจำเดือนแทบทุกคนก็ว่าได้ เด็กคนใดที่ยังไม่มีจึงอาจจะมีควมวิตกกังวลอยู่มาก เด็กที่มีประจำเดือนแล้วยังอยู่ในระยะที่จะเจริญเติบโตขึ้นทั้งทางด้านน้ำหนัก

และส่วนสูง ความเจริญเติบโตทางส่วนสูงนี้มักจะสิ้นสุดลงเมื่อเด็กมีอายุได้ประมาณ 14 ปี มีบางที่อาจจะสูงขึ้นเล็กน้อยภายหลังอายุ 15 ปีแล้ว และเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 17-18 ปี จะมีส่วนสูงเพิ่มขึ้นอีก แม้ว่าความเจริญเติบโตทางส่วนสูงจะหยุดลงก็ตาม แต่การเพิ่มทางด้าน น้ำหนักคงดำเนินต่อไปอีก แต่อยู่ในอัตราที่ช้าลงกว่าเดิม ลักษณะทางเพศขั้นที่ 2 เจริญอย่าง สม่าเสมอ (ได้แก่ การมีหนวดเคราหรือเสียงห้าวในผู้ชาย และมีตะโพกผายออก ตลอดจนการมี เสียงแหลมเล็กในผู้หญิง) แต่รังไข่ (Ovary) ยังคงเจริญอย่างรวดเร็ว ทรวงอกเริ่มได้ขนาด ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ ขณะที่วัยวะเพศจะเพิ่มมากขึ้น กระดูกข้อมือของเด็กหญิงอายุ 14 ปีจะใหญ่ กว่าของเด็กชายที่มีอายุในระดับเดียวกันเล็กน้อย ประจำเดือนจะเริ่มอยู่ตัว เมื่อมีอายุประมาณ 14 ปี คือ การหมุนเวียนของประจำเดือนจะอยู่ในระหว่าง 28-30 วัน ระยะเวลาหนึ่ง ๆ จะมี 3-5 วัน ความเครียดทั่ว ๆ ไปก่อนจะมีประจำเดือนจะน้อยลง แต่มักจะมีอาการปวดศีรษะ และอาการผื่นคันทางผิวหนังก่อนมีระดู โดยเฉพาะบริเวณใบหน้า

สำหรับเด็กชายที่ก้าวสู่วุฒิภาวะทางกายเมื่ออายุ 12 ปีนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลง มากขึ้นเมื่ออายุ 13 ปี ผู้ที่มีแบบแผนความเจริญเติบโตปกติจะมีวัยวะเพศเติบโตเร็ว ขณะที่ วัยวะเพศปรากฏหลังจากที่วัยวะเพศได้เจริญเติบโตมากแล้ว สำหรับขนตามใบหน้าและตามตัว ปรากฏเมื่อขณะที่วัยวะเพศเจริญเกือบเต็มที่ การเข้าสู่ระยะของการแตกเนื้อหนุ่มอย่างรวดเร็ว นั้นอยู่ในระหว่างอายุ 14-15 ปี เด็กบางคนอาจเร็วหรือช้ากว่านี้ เด็กชายอายุ 14 ปีส่วนใหญ่ จะมีขนาดรูปร่างขมายขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จัดเป็นวัยที่ความเจริญเติบโตทางส่วนสูงเป็นไปอย่าง รวดเร็วที่สุด เด็กจะมีความกังวลอยู่กับความสูงของคนมากขึ้น ลักษณะเพศขั้นที่ 2 (Secondary Sex Characteristics) เจริญขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ การมีกล้ามเนื้อมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ความ เป็นเพศชายดูแกร่งขึ้น มีขนตามแขนและหน้าแข้ง เสียงจะห้าวขึ้น และเสียงจะเปลี่ยนแปลงภาย หลังที่มีขนขึ้นที่วัยวะเพศแล้ว เสียงเริ่มเปลี่ยนแปลงระหว่างอายุเฉลี่ย 13-14 ปี และจะแตก ห้าวเมื่ออายุ 16-18 ปี หลังจากนั้นไปอีกราว 1-2 ปี เด็กจึงจะบังคับเสียงได้เมื่อเข้าวัยรุ่น ตอนปลาย การเปลี่ยนแปลงของเสียงจึงจะสิ้นสุดลง เด็กเริ่มมีเสียงนุ่มนวลขึ้น การเปลี่ยนแปลง ของเสียงอาจเป็นไปอย่างช้า ๆ หรืออาจจะเป็นไปอย่างรวดเร็วก็ได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ที่ทันใจอาจทำให้เด็กเข้าใจผิดว่าเป็นหวัดก็ได้ และการมีเสียงเปลี่ยนอาจทำให้เด็กตกใจ

กลัวและพะวงถึงแต่วุฒิภาวะทางเพศของคนจนไม่ใช่อันกินนอน เด็กอายุ 14 ปีเต็มส่วนมากมี
 น้ำอสุจิเคลื่อน ทำให้ชอบสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การมีน้ำอสุจิเคลื่อนเวลาหลับอาจเกิด
 ขึ้นก่อนอายุ 14 ปีหรือวัยรุ่นตอนปลายก็ได้ การที่ร่างกายผลิตน้ำอสุจิออกจากร่างกาย จัดเป็น
 สัญลักษณ์ของความมีวุฒิภาวะทางเพศโดยสมบูรณ์ สามารถสืบพันธุ์ได้ เช่นเดียวกับฝ่ายหญิง เมื่อ
 ประจำเดือนเริ่มมีก็จะเริ่มเป็นมารดาได้เช่นกัน เด็กชายที่มีอายุ 14 ปีไปแล้วจะมีกระดูกข้อมือ
 ใหญ่กว่าเด็กหญิง แต่มีความแน่นน้อยกว่า เมื่อถึงขั้นมีวุฒิภาวะทางเพศ ทั้ง 2 เพศจะมีกระดูก
 ข้อมือที่พัฒนาเท่ากันทั้งความแน่นและความแข็งของกระดูก เพียงแต่ของชายใหญ่กว่าเท่านั้น
 อวัยวะต่าง ๆ เริ่มเคลื่อนไหวและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กชายอายุ 15 ปีมีขนาดทาง
 ภายใหญ่ขึ้นมากจนทำให้ใบหน้าดูเล็กลง เมื่อเทียบส่วนกับร่างกายทั้งหมด ความจริงใบหน้าก็
 ขยายขึ้นและแข็งแรงขึ้นกว่าเดิมด้วย อวัยวะเพศได้ขนาดของผู้ใหญ่ ขนตามแขนขามากขึ้น ทนวด
 เคราหายากขึ้น เด็กชายเริ่มมีส่วนสูงทันเด็กหญิงเมื่ออายุ 15 ปี และนับแต่บัดนี้เรื่อยไปเด็กชาย
 จะเริ่มรุดหน้าเด็กหญิง ทั้งทางส่วนสูงและน้ำหนัก เด็กชายจะหยุดสูงเมื่ออายุประมาณ 20 ปี

ในด้านสายตา วัยรุ่นค่อนข้างสามารถใช้สายตาได้ดีกว่าวัยที่ผ่านมา ได้กล่าวแล้วว่า
 วัย 13 ปี เป็นวัยที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงภายในสายตาค่าลดลงระดับลง และถ้ายังคงลดลง
 เรื่อย ๆ ก็จะทำให้เป็นคนสายตาสั้นได้ เด็กที่มีสายตาค่อนข้างสั้นเมื่ออายุ 11 ปีจะมีความโน้ม
 เอียงที่จะมีสายตาสั้นเข้าเมื่ออายุ 13 ปี ถ้าเด็กคนใดมีสายตาวาวก็จะยาวยิ่งขึ้น จนมองเห็น
 ภาพในระยะใกล้ได้ไม่ชัด อาการที่ปรากฏว่าสายตาคพร่อง คือ รู้สึกเพี้ยนตามองเห็นตัวหนังสือ
 เต็มหรือพร่า หรือปวดศีรษะเวลาอ่านหนังสือแต่ละบุคคลมีอาการเหล่านี้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม
 อาจกล่าวได้ว่านัยน์ตาของเด็กอายุ 13 ปี มีความสามารถทางปรับจุดภาพได้มากขึ้น นัยน์ตาทั้ง
 สองข้างทำหน้าที่ร่วมกันได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เมื่ออายุย่างเข้า 15 ปี เด็กจึงสามารถใช้สายตาทำงาน
 ระยะไกลและใกล้ได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้สายตาเคลื่อนไหวและมองภาพหมุนได้ดีขึ้น อวัยวะ
 เคลื่อนไหวใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว คอมพิวเตอร์ซึ่งลดขนาดลงนับแต่เกิดจะผ่อตัวลง ทำให้มีความรู้สึก
 ทางเพศ กระเพาะอาหารและอวัยวะภายในทำงานแข็งขันขึ้น

การทำงานที่แข็งขันของอวัยวะภายในที่สำคัญอย่างหนึ่ง ได้แก่ บทบาทของต่อมไร้ท่อ ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อความเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ โดยเฉพาะต่อมเพศซึ่งช่วยกระตุ้นให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกต่อเพศตรงข้าม ต่อมไร้ท่อ (Ductless Gland) คือ ต่อมที่ไม่สามารถขับสารเคมีที่ผลิตขึ้นมาให้ไหลไปยังส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เหมือนต่อมมีท่อ (ซึ่งต่อมมีท่อเหล่านี้ได้แก่ ต่อมน้ำตา ต่อมเหงื่อ ต่อมน้ำลาย เป็นต้น) สารเคมีที่ต่อมไม่มีท่อขับออกมา เรียกว่าฮอร์โมน ซึ่งมีประโยชน์สำหรับกระตุ้นให้อวัยวะบางแห่งของร่างกายทำงานได้ดียิ่งขึ้น ฮอร์โมนจะไปหล่อเลี้ยงร่างกายได้โดยซึมซาบกับกระแสโลหิตและน้ำเหลือง โดยทั่ว ๆ ไป สุขภาพเด็กวัยรุ่นมักกล่าวได้ว่าดีขึ้นกว่าวัยต้น ๆ ที่ผ่านมา ไม่เหนื่อยง่ายเหมือนตอนอายุ 11-12 ปี มีเด็กน้อยรายที่บ่นถึงความเจ็บปวดที่เคยเป็น เช่น ความเจ็บปวดที่เคยเป็นตามศีรษะ ปวดท้อง และเจ็บทรวงอก เด็กจะมีอาการนี้ก็ต่อเมื่อมีสาเหตุเฉพาะ เช่น ก่อนมีประจำเดือน หรือหลังจากที่ได้ออกกำลังกายมาก ๆ แล้ว เด็กวัยรุ่นไม่ค่อยเลือกอาหาร มักจะหิวบ่อย กินจุ และชอบของหวานมาก ซึ่งทำให้น้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สถิติการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของเด็กวัยรุ่น

คินเซย์ (Kinsey อ้างถึงใน สุชา จันทน์เอม 2529: 23-25) ได้ศึกษาพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยรุ่นทั้งหญิงและชายรายละเอียดพอจะสรุปได้ดังนี้

ก. วัยรุ่นชาย

1. เริ่มมีขนขึ้นที่อวัยวะเพศระหว่างอายุ 12-14 ปี มีจำนวน 81% จากกลุ่มตัวอย่าง 2,511 คน โดยเฉลี่ยแล้วจะเริ่มเมื่อมีอายุ 13.45 ปี
2. เสียงเริ่มเปลี่ยนเมื่ออายุ 12-15 ปี มีจำนวน 80% จากกลุ่มตัวอย่าง 2,279 คน อายุเฉลี่ยที่เริ่มเปลี่ยน คือ 14.44 ปี

3. ความสูง เด็กชายจะเริ่มสูงอย่างรวดเร็วเมื่ออายุระหว่าง 12-16 ปี และส่วนใหญ่มักจะสูงได้เต็มที่เมื่ออายุระหว่าง 16-18 ปี (เฉลี่ย 17.47 ปี)

4. การหลั่งน้ำอสุจิสครั้งแรก จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,573 คน ส่วนใหญ่ประมาณ 90% จะมีการหลั่งน้ำอสุจิสครั้งแรกระหว่างอายุ 11-15 ปี โดยเฉลี่ยแล้วอายุ 13.88 ปี

ข. วัยรุ่นหญิง สถิติของคินเซย์ที่แสดงต่อไปนี้ ได้จากความทรงจำของผู้ที่ให้ประวัติเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้ว แต่ก็ได้แสดงสถิติของผู้คนที่ศึกษาจากตัวเด็กโดยตรงเอาไว้เพื่อเปรียบเทียบกัน ดังนี้

1. เริ่มมีขนขึ้นที่อวัยวะเพศ	อายุเฉลี่ย (ปี)
สถิติของ Kinsey (1953)	12.3
สถิติของ Renolds and Wines (1949)	11.0
สถิติของ Shuttleworth (1951)	11.3
2. เริ่มมีเต้านมโตขึ้น	อายุเฉลี่ย (ปี)
สถิติของ Kinsey (1953)	12.5
สถิติของ Renolds and Wines (1949)	10.8
สถิติของ Shuttleworth (1951)	12.5
3. เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก	อายุเฉลี่ย (ปี)
สถิติของ Kinsey (1953)	13.1
สถิติของ Renolds and Wines (1949)	12.9
สถิติของ Shuttleworth (1939)	13.0
สถิติของ Hoffman (1944)	13.9
สถิติของ Abernethy (1925)	13.5

สถิติของ ร.พ.ศิริราช (ประมาณ พ.ศ. 2500) 13.5

4. สูงเต็มที่	อายุเฉลี่ย (ปี)
สถิติของ Kinsey (1953)	15.9
สถิติของ Shuttleworth (1939)	15-16
สถิติของ Hooton (1946)	14-15
สถิติของ Corner (1952)	15.0

จากสถิติข้างต้น เมื่อ เปรียบ เทียบระหว่างวัยรุ่นชายกับวัยรุ่นหญิงแล้ว จะเห็นว่า ลักษณะของวัยรุ่นชายมักจะมีขึ้นช้ากว่าวัยรุ่นหญิงโดยเฉลี่ยประมาณ 1-2 ปี และกว่าจะเจริญถึงขีดสุดก็กินเวลานานมากกว่าหญิง นั่นก็คือ ถ้าถือเอาเฉพาะการเจริญทางร่างกายเป็นสำคัญแล้ว เด็กหญิงจะเริ่ม เป็นสาว เร็วกว่า เด็กชายเริ่ม เป็นหนุ่ม เต็มที่ (สุชา จันทรเฒ 2529: 22-25)

พัฒนาการทางอารมณ์

โรเจอร์ (Rogers อ้างถึงใน ปราณี รามสูตร 2528: 23-24) ได้กล่าวถึง ลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่นไว้ว่า เป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ ก็เป็นไปได้โดยเปิดเผยตรงไปตรงมา อารมณ์ต่าง ๆ เกิดง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย ซึ่งมีปัจจัยอยู่หลายประการด้วยกันที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของวัยรุ่น ดังนี้

ก. อิทธิพลจากลักษณะทางชีววิทยา (Biological influence) ซึ่งวัยนี้เป็นวัยที่กล้ามเนื้อและโครงกระดูกพัฒนามาก การผลิตสารเคมีในร่างกายประเภทฮอร์โมน หรือส่วนประกอบของเลือดก็เป็นไปโดยสมบูรณ์มาก ดังนั้น พลังการแสดงออกในตัวจึงมีมากกว่าวัยอื่น ๆ เมื่อเกิดอารมณ์ใด ๆ ขึ้น จึงมีลักษณะรุนแรงทั้งกระบวนการของปฏิกิริยาภายในตัว และการกระทำที่แสดงออก (out burst) ยิ่งถ้าอุปนิสัยดั้งเดิมเป็นประเภทที่มีอารมณ์รุนแรงด้วยแล้ว ก็มักมีปัญหาทางอารมณ์มากขึ้น

ข. อิทธิพลจากครอบครัว (Influence of the family) เช่น มีการลอกเลียนแบบ หรือซึมซับโดยไม่รู้ตัว (osmosis) จากสมาชิกในครอบครัว โดยอาจจะเจ้าโทโสเหมือนพ่อ ชอบขว้างปาทำลายข้าวของแบบแม่ ชอบโวยวายก้าวร้าวแบบที่ ชอบแยกตัวเองแบบน้อง ฯลฯ ในช่วงวัยรุ่นนี้ หากเขาต้องอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมจากครอบครัว วัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงจะมีการปรับตัวที่ต่างกัน โดยวัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่จะหันเข้าหาความสุขโดยการฝันกลางวัน (day dream) ในขณะที่วัยรุ่นชายส่วนใหญ่มักแสดงพฤติกรรมต่อต้าน สร้างความวุ่นวายให้ผู้ใหญ่มากขึ้น

ค. อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน (political and social climate) จากผลการศึกษาวิจัยหลายชิ้น โรเจอร์ พบว่า วัยรุ่นโดยทั่วไปต้องการนำตัวไปเกี่ยวพัน หรือไปมีส่วนต่อสังคมนอกบ้านในลักษณะต่าง ๆ เช่น เด็กหญิงอาจสนใจเรื่องการจับจ่ายใช้สอย เรื่องราคาสิ่งของ เรื่องการครองชีพ ฯลฯ ส่วนเด็กชายมักจะเริ่มสนใจปรัชญาชีวิต เรื่องค่านิยม เรื่องอุดมคติ ฯลฯ แต่บางทีการแสดงออกที่จะไปเกี่ยวพันกับคนนอกบ้านก็ขาดการยับยั้งซึ่งใจไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ จึงก่อให้เกิดความวิตกกังวล ไม่มั่นใจในตัวเอง เครียด อยากร้าวร้าวทำลาย แสดงออกไม่เหมาะสมมากขึ้น มีปัญหาทางอารมณ์มากขึ้น

นอกจากเด็กวัยเริ่ม เข้าสู่วัยรุ่นจะมีลักษณะพัฒนาการทางอารมณ์ตามแนวคิดของ โรเจอร์ ดังกล่าวมาแล้ว อาจกล่าวเพิ่มเติมโดยสรุปได้อีกว่า โดยลักษณะพัฒนาการความวัยของวัยรุ่นเองก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ด้วยว่า เช่น เขามักวิตกกังวลกับแขนขาที่ยาวแก้งก้างกับเสียงที่เปลี่ยนไป กับการมีหนวดเครา มีขนตามที่ต่าง ๆ การมีอสุจิ มีการ "ฝันเปียก" (ในเพศชาย) ฯลฯ ส่วนในเด็กหญิงก็กังวลกับหน้าอกที่ขยายใหญ่ การมีประจำเดือน ไม่ว่าจะร่างกายจะโตเร็วเกินไปหรือโตช้าเกินไป ล้วนแต่สร้างปัญหาทางอารมณ์ให้กับตัวเองทั้งสิ้น เพราะกังวลว่าตนเองไม่เหมือนชาวบ้าน ฯลฯ

พัฒนาการทางสังคม

ความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กวัย 13 ปีพบว่ามักชอบอยู่ตามลำพัง ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงภายใน คือ เปลี่ยนทั้งทางกาย อารมณ์ และความคิด ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเข้าสังคมด้วย แต่ก็ไม่ได้เป็นดังนี้เสมอไป การที่เด็กไม่ชอบรวมกลุ่มกับสมาชิกในครอบครัว อาจเป็นเพราะต้องการอิสระที่จะทำงานของตนเอง และต้องการเป็นอิสระจากกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันมากขึ้นอีกก็ได้ เด็กวัยนี้ไม่ได้ทำตามอย่างเพื่อนอย่างไม่มีเหตุผล เสมอไป เหมือนวัยที่ผ่านมาแล้ว แม้ว่าโดยทั่วไปเขายังคงทำตามความต้องการอยู่ เด็กวัยนี้มักจะหลบหนีพี่น้องมากกว่าที่จะหลบหนีจากพ่อแม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กวัยนี้มีความรู้สึกไว ไม่สามารถทนความรบกวนจากที่ ๆ น้อง ๆ ก็ได้ เด็กชายมักชอบพี่ชายหรือน้องชาย และชอบเลี้ยงสุนัขที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีและน้องก็ชอบเขาด้วย ถ้าพ่อแม่เข้าใจการเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้ อาจจะหาช่องทางช่วยให้เด็กได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เช่น จัดหาสถานที่ให้เพื่อให้เด็กมีที่อยู่เป็นส่วนตัว สามารถใช้ความคิดอย่างอิสระได้ ถ้าลองปล่อยให้เด็กไว้ตามลำพังบ้าง บางครั้งจะช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นก็ได้ เด็กชายที่มีอายุ 13 ปี จะมีความใกล้ชิดกับแม่มากกว่าพ่อ และเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อน ๆ ไม่ชอบให้แม่แสดงความรักเพราะกระดากอาย แต่เด็กหญิงเริ่มมีความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับพ่อและนิยมพ่อ เมื่อเด็กอายุ 15 ปี เด็กหญิงเริ่มมีปัญหากับแม่ เพราะแม่ไม่ชอบให้ลูกแต่งกายเป็นสาว หรือไม่พอใจที่ลูกกลับบ้านไม่ตรงเวลา เด็กชายมักชอบเที่ยวกลางคืน ทั้งไม่ชอบอยู่ช่วยงานบ้าน ทำให้การเรียนมักเลวลง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้มิได้เป็นตลอดด้วยนี้

ความสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กทั้งสองเพศมีความแตกต่างกันในเรื่องการคบเพื่อนเพศเดียวกัน เด็กหญิงเมื่ออายุ 13 ปีจะเริ่มมีเพื่อนเป็นกลุ่มเล็กลงกว่าเมื่ออายุ 12 ปี ส่วนมากมักจะคบกันประมาณ 2-3 คน และมีเพื่อนสนิทหนึ่งคนที่จะบอกความลับได้ และเมื่ออายุประมาณ 15 ปี จะมีเพื่อนเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นกว่าเดิม ส่วนเด็กชายยังไม่มีเพื่อนสนิท เด็กชายต้องการที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน ในด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามนั้น เด็กหญิงรู้สึกว่าการที่เด็กชายเริ่มมีความสนใจในคนเมื่ออายุ 14 ปี เด็กหญิงอายุ 14 ปีมักจะสนใจเด็กชายที่โตกว่า เนื่องจากมีวุฒิภาวะทางเพศเร็วกว่าเด็กชายวัยเดียวกันนั่นเอง

โดยทั่วไปการสังคมของเด็กวัยนี้กว้างขวางขึ้นทั้งสองเพศ และมีเหตุผลในการคบเพื่อนต่างเพศมากขึ้น คือ ไม่แต่เพียงคบเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เคียงกันเท่านั้น แต่ยังคบเพื่อนที่ถูกต้อง มีนิสัยร่าเริง เรียนเก่ง หรือสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น กลุ่มของเด็กชายมักจะใหญ่กว่ากลุ่มของเด็กหญิง เด็กวัยนี้สนใจกีฬามาก เป็นวัยที่กลุ่มมีอิทธิพลต่อเขามาก เป็นวัยรวมพวก บางคนอาจจะทำตัวแปลกกว่าผู้อื่นเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือมักใช้คำพูดแปลก ๆ

ส่วนผู้ที่เข้าหมู่เข้าพวกไม่ได้มักจะหลบซ่อนไม่เข้าเพื่อนฝูง แอบไปอ่านหนังสือหรือทำงานอดิเรก หรือไม่ก็คิดฝันกลางวันคนเดียว คุรุมีบทบาทสำคัญที่จะต้องช่วยเหลือเด็กที่มีวุฒิภาวะต่ำทางสังคมให้มาก การให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นรากฐานของความสัมพันธ์ทางสังคมในอนาคตด้วย ความต้องการที่จะทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศ เริ่มแสดงออกในวัยรุ่นตอนกลางเรื่อยไป การที่เด็กเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และพยายามจะช่วยผู้อื่นของเด็กวัยนี้จัด เป็นวุฒิภาวะที่เจริญขั้นรู้จัก เป็นผู้ให้และผู้รับระหว่างเพื่อนในวัยเดียวกันดีขึ้น นับ เป็นระยะสำคัญของการแสดงวุฒิภาวะทางสังคมของเด็ก

เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ลักษณะที่เจริญเติบโตทางสังคมอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การรู้จักคบเพื่อนที่ตนถูกใจ เช่น มีความสนใจและมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับตน เป็นต้น เมื่อเติบโตมาถึงขั้นนี้ แสดงว่าเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงมักทำหรือแสดงความคิดไม่เหมือนกับคนอื่น ๆ เพราะเด็กต้องการจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ส่วนอิทธิพลของหมู่คณะก็เริ่มลดน้อยลง (สุชา จันทร์เอม 2529: 31-32)

พัฒนาการทางสติปัญญา

เอเซอร์ (Exer Cited by Rogers 1972: 160) กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของคนแต่ละรุ่นแต่ละวัยจะมีลักษณะคาบเกี่ยวกัน และค่อยเป็นค่อยไปมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ในวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงทางกายและทางอารมณ์สังเกตได้เด่นชัดมาก ในขณะที่พัฒนาการสติปัญญาอาจค่อย ๆ พัฒนาไปเรื่อย ๆ ต่อเนื่องกันไปจากวัยก่อน ๆ

เพียเจต์ (Piaget Cited by Rogers 1972: 166) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นไว้ว่า เป็นช่วงหลังจากที่เด็กได้ผ่านขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญาในระดับพื้นฐาน 3 ระดับ (คือ sensorimotor activity, preparational though และ concrete operation) ซึ่งสติปัญญาของวัยรุ่นทั่วไปในระยะที่ต่อจากระดับพื้นฐานดังกล่าว จะมีความสามารถคิดได้อย่างมีระบบ สร้างสมมติฐานในปัญหาต่าง ๆ ได้ สามารถจำแนกวิเคราะห์และสามารถจำแนก วิเคราะห์ และเปรียบเทียบทฤษฎีต่าง ๆ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และแนวคิดต่าง ๆ ได้ดี ฯลฯ ความสามารถดังกล่าวนี้จะเริ่มพัฒนาไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป ขึ้นนี้ เพียเจต์ เรียกว่า "Formal operation" ที่เห็นได้เด่นชัดว่าสติปัญญาต่างไปจากวัยเด็ก คือ

1. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้หลายแง่หลายมุมขึ้น เช่น คอปัญหาที่ว่า "มีผู้พบศพชายคนหนึ่งบนเบาะคอนหลังของรถเก๋งที่ชนเสาไฟฟ้า มีอะไรเกิดขึ้น ?" ปัญหาที่เด็กอายุ 7 ปี มักจะตอบได้เพียงคำตอบเดียว เช่น อาจตอบว่า "คนตายขับรถชนเสาไฟฟ้าแล้วกระเด็นไปที่เบาะหลัง" แต่วัยรุ่นมักคิดได้หลายอย่าง เช่น "ชายคนนั้นอาจตายมาจากที่อื่น แล้วมีผู้นำตัวมาใส่ไว้ในรถที่ชนเสาไฟฟ้าอยู่ก่อนแล้ว เพื่อให้เห็นว่าตายด้วยอุบัติเหตุ" หรือ "หลังจากรถชนเสาไฟฟ้าและชายคนนั้นตายลง อาจมีผู้ยกศพเขามาใส่ไว้ในเบาะหลังของรถ" ฯลฯ

2. ลักษณะการคิดมักเป็นแบบ "Deductive" คือ วิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยเหตุผลมากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะการคิดแบบวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างเช่น คอปัญหาที่ว่า "มีผู้พบหัวกระดูกของสัตว์อายุประมาณ 3 ปี ชนิดหนึ่ง สัตว์นี้มี 5 ขา และ 3 หัว ซึ่งเกิดเมื่อสมัยประมาณ 50 ปีล่วงมาแล้ว ข้อความนี้มีอะไรผิดความจริง ?" เด็ก 7 ปี อาจตอบว่า "เป็นเรื่องโกหกเหลือเชื่อ เพราะสัตว์ 3 หัว 5 ขา ไม่มีในโลกนี้" ในขณะที่เด็กวัยรุ่นจะรับฟังสมมติฐานโดยคุณศัพท์ แล้วพยายามค้นหาคำตอบโดยใช้เหตุใช้ผล (ซึ่งคำตอบที่ถูก น่าจะเป็นคำตอบที่ว่าข้อความนี้ที่ผิดความจริงก็คือ เมื่อพบเฉพาะกระดูกศีรษะ ผู้ค้นพบไม่น่าจะทราบว่า มี 5 ขาในตัวเดียวกัน และที่ว่ามี 3 หัวนั้น ก็อาจยังไม่มียหลักฐานอะไรที่แสดงว่าเป็น 3 หัวอยู่ในตัวเดียวกันด้วย)

3. ในการแก้ปัญหาทั่ว ๆ ไป วัยรุ่นมักจะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพื่อแสวงหาคำตอบโดยอาศัยกฎเกณฑ์หรือข้อสรุปต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น คอปัญหาที่ว่า "จำนวนอะไรที่ 30 น้อยกว่าเป็น 3 เท่า" หากเป็นเด็กอายุ 10 ขวบ มักจะตอบไปเรื่อย ๆ แบบ "ลองผิดลองถูก" (trial and error) จนกว่าจะตรงกับเลขคำตอบที่ถูกต้อง แต่วัยรุ่นจะไม่โพล่งตอบคำตอบนั้นออกมาง่าย ๆ จะมีการคิดหาตัวเลขนั้นโดยการคำนวณ หรือ เมื่อคิดเลขใดเลขหนึ่งออกก็มีการทบทวนก่อนตอบโดยการบวกหรือคูณ ว่าเลขที่จะตอบนั้นได้ผลลัพธ์ถูกต้องตามโจทย์ต้องการหรือไม่ (ปราชญ์ รามสูตร 2528: 40-41)

ตอนที่ 2 ความหมาย คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง และทฤษฎีเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง

ความหมายของความมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเอง เป็นบุคลิกภาพที่ยากต่อการนิยามให้ชัดเจน และครอบคลุม แต่ก็มีผู้พยายามให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

อิงลิช และอิงลิช (English and English 1958: 487) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองว่า เป็นลักษณะของการนำตนเอง ควบคุม หรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good 1973: 525) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่บังคับโดยใช้อำนาจภายนอกหากหมายถึงบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent 1961: 42-43 อ้างถึงในลัดดาวรรณ ๗ ระนอง 2525:11) กล่าวว่า วินัยในตนเองหมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งหมายถึง การที่บุคคลนั้นกระทำสิ่งที่ตนไม่อยากจะทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ได้รับการตอบสนอง หรือกระทำสิ่งอื่น เป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

พรทิมล เพ็งศรีทอง (2515: 13) ให้ความหมายว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเอง หมายถึง ผู้ที่ควบคุมตนเองได้ทั้งในด้านอารมณ์ และพฤติกรรม ผู้มีวินัยแห่งตนจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะสนใจ และเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎของสังคม

กรุณา กิจขยัน (2517: 6) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง แม้มีสิ่งเร้าจากภายนอกของตน เช่น อุปสรรค หรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังเอาไว้

ภัทรา นิคมานนท์ (2517: 7) ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความพยายามในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวังไว้

สุชา และ สุรางค์ จันทร์เฒ่า (2518: 154) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเอง คือ กระบวนการ หรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมตนเอง โดยตนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางเลือกดีกว่า

ทวี ท่อแก้ว และ อบรม สนิทนิบาล (2518: 92) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ข้อกำหนดหรือข้อตกลงที่ตนเองได้กำหนดวางระเบียบตัวเองเอาไว้ โดยไม่ต้องให้คนอื่นสั่งสอน

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2523: 2) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อทำชั่ว ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการควบคุม หรือความสามารถที่จะยับยั้ง เป็นตัวของตัวเอง

บัณฑิตา ศักดิ์อุดม (2523: 11) ให้นิยามวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเอง ทั้งทางอารมณ์ และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ แม้จะสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าอื่นจากภายใน เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมที่ตนตั้งใจไว้ รวมไปถึงการรู้จักกาลเทศะ การไม่กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองและผู้อื่น สนใจเอาใจใส่ต่อสังคม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

วิวิทย์วัน มูลสถาน (2523: 9) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการบังคับควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง และตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของตนจากที่มุ่งหวังไว้

วิวัฒน์ อัสวาณิช (2523: 6) ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้ว่า คือ ความสามารถที่บุคคลรู้ตัวอยู่ตลอดเวลา ในการแสดงพฤติกรรมทางด้านความเป็นผู้นำความรู้สึกรับผิดชอบความอดทน ไม่กังวลใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเห็นใจไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล มีความตั้งใจ ความรู้สึกผิดชอบ และความเชื่ออำนาจภายในตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตนต้องการแต่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม รวมไปถึงการปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมวางไว้

ชวลี นาคทัต (2524: 6) ให้นิยามความมีวินัยแห่งตนว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและมีความรับผิดชอบโดยเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเอง ไม่เฉพาะจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น และบุคคลนั้นจะต้องยอมรับการกระทำ

ของคุณ แม้จะมีอุปสรรคที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

ลัทธิธรรม ๗ ระบุ (2525: 5) ให้ความหมายความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมโดยเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเองไม่เฉพาะเกิดจากข้อบังคับภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรคที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527: 9) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ แต่ทั้งนี้ จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต และจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่คนและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคม และไม่ขัดกับสิทธิของผู้อื่น

จากคำนิยามที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปความหมายของวินัยในตนเองได้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของตนเอง โดยเกิดจากการสำนึกส่วนตัว ซึ่งแสดงออกด้วยพฤติกรรมในด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความตั้งใจจริง ความอดทน และความซื่อสัตย์ แม้จะมีอุปสรรคที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

คุณลักษณะของผู้ที่มีความมีวินัยในตนเอง

ในการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ได้มีผู้สรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้มีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน เช่น กรุณา กิจยยัน (2517:21), วิวิทย์วัน มูลสถาน (2523: 33), วิวัฒน์ อัสวาณิชย์ (2523: 3), ลัทธิธรรม ๗ ระบุ (2525: 6), ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527: 9) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีวินัยในตนเองตามความเห็นของนักการศึกษา

คุณลักษณะและพฤติกรรม ของผู้มีวินัยในตนเอง	ผู้ทำการศึกษา				
	กรุณา	วิวาห์วัน	วิวัฒน์	ลัดดาวรรณ	ดวงใจ
1. ความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	
2. เชื่อมมั่นในตนเอง	✓	✓	✓		✓
3. ความรู้สึกรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓
4. ความอดทน	✓	✓	✓	✓	✓
5. ความเป็นผู้นำ	✓	✓	✓	✓	✓
6. ความซื่อสัตย์	✓	✓	✓	✓	✓
7. ความตั้งใจจริง	✓	✓	✓	✓	✓
8. ความไม่กังวลใจ	✓	✓	✓		
9. ความมีเหตุผล	✓	✓	✓		
10. ความเสียสละ				✓	
11. เคารพกฎระเบียบ		✓		✓	
12. ความกล้าหาญ	✓	✓			
13. เชื่ออ่านาจากภายในตนเอง		✓	✓	✓	
14. มีลักษณะมุ่งอนาคต		✓			

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะและพฤติกรรมที่สำคัญ ๆ ซึ่งผู้ทำการศึกษาหลายท่าน
เห็นสอดคล้องกันว่าเป็นลักษณะที่บ่งชี้ถึงความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความรู้สึกรับผิดชอบ ความอดทน
ความเป็นผู้นำ ความซื่อสัตย์ และความตั้งใจจริง รองลงมา ได้แก่ ความรับผิดชอบ และความ
เชื่อมมั่นในตนเอง

ส่วนผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง เพื่อใช้ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ 5 ด้านคือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ความตั้งใจจริง
4. ความอดทน
5. ความซื่อสัตย์

ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับพัฒนาการของวินัยในตนเอง

ลักษณะ "วินัยแห่งตน" มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลมาก และอาจจะสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ตีหัว และความสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยแห่งตนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้ว และมีความเห็นว่า ความมีวินัยแห่งตนหรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยของพัฒนาการทางจิตของบุคคล นั่นคือ ความมีวินัยแห่งตนเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุภาวะทางจิต (ดวงใจ เบนครโรจน์ 2527: 12) ทฤษฎีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของวินัยแห่งตนมี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีเมาเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วย จุดกำเนิดของการควบคุมตน และทฤษฎีของเพค และ แฮวิกเฮิสต์ (Peck and Havighurst) ว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม ซึ่งยึดการควบคุมของ อีโก้ และซูเปอร์อีโก้ เป็นหลัก (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2523: 5-6)

ทฤษฎีการ เกิดวินัยแห่งตน

การเกิดวินัยแห่งตนในบุคคลแต่ละคนนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยา เชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น เมทาเรอร์ ได้อธิบายว่าทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูคน โดยที่การเรียนรู้นี้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและขั้นตอนดังต่อไปนี้ จุดเริ่มต้นอยู่ที่ทารกได้รับการบำบัด ความต้องการ เช่น หิวก็ได้คัมหม ร้อนก็ได้อาบน้ำ ยุ่งกตก็มีผู้มาบดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัด ความต้องการก็จะรู้สึกสบายพอใจ และมีความสุข ความรู้สึกนี้ของทารกจะรุนแรงมากและติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น ขั้นต่อมา คือ ในขณะที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการรู้สึกพอใจและมีความสุขนั้น สิ่งที่เกิดควบคู่กับเหตุการณ์นี้อยู่เสมอทุกครั้ง คือ การปรากฏตัวของมารดาหรือผู้เลี้ยงดู ในขณะที่มาปรนนิบัติเด็ก เมื่อการบำบัดความต้องการกับมารดาควบคู่กัน เสมอในการรับรู้ของเด็ก ขั้นต่อมา คือ ความสุขความพอใจของเด็กที่เกิดจากได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ จะถ่ายทอดมายังมารดา ทำให้การปรากฏตัวของมารดาก่อให้เกิดความสุขความพอใจแก่เด็กได้ เมทาเรอร์เชื่อว่าการรักและพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ โดยที่ความสุข ความพอใจที่ได้รับการบำบัดต้องมาก่อน ถ้าไม่เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นในเด็ก เช่น เมื่อหิวไม่ได้กิน หรือเมื่อกินไม่หิวเด็กจะไม่เกิดความสุข เด็กที่จะไม่มีรากฐานในการที่จะเรียนรู้ที่จะรักและพอใจมารดาของตน เมื่อการเรียนรู้ขั้นแรกเกิดขึ้นแล้วก็จะ เป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไป กล่าวคือ มารดายอมมาควบคู่กับ คำอบรมสั่งสอนเด็กหรือมารดาพูด หรือการกระทำต่าง ๆ อยู่เสมอในภายหลัง การเลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำหรือการทำตามที่มารดาสั่งสอนจะทำให้เด็กเกิดความสุข ความพอใจได้เอง ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นนี้มีลักษณะ เป็นการให้รางวัล และชมเชยตนเอง โดยบุคคลไม่ต้องหวังผลจากภายนอก แต่อาจสังเกตได้ว่าเด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูคนทั้งทางที่ดีและไม่ดีเท่า ๆ กัน คราวเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่คนรักพอใจ ตัวอย่างที่ไม่ดี เช่น ถ้าเด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอ เมื่อเด็กสูบบุหรี่บ้างก็จะรู้สึกมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่คนรักพอใจมาก่อน ความสามารถในการให้

รางวัลตนเองนี้ เมอเรอร์ เชื่อว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึงการบรรลุจิตภาวะทางจิตของบุคคลนั้น โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่อายุประมาณ 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่บรรลุจิตภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมคนให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในการโต้ตอบ เมื่อเกิดความคับข้องใจ เมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรักและในการมีอารมณ์ขัน การเกิดวินัยแห่งตนนี้ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในบุคคล ซึ่งจะต้องอาศัยการฝึกอบรมเพิ่มเติมอีกมาก ลักษณะวินัยแห่งตนจึงจะพัฒนาเป็นลักษณะที่เด่นชัดและรุนแรง จนกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างสม่ำเสมอ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2523: 6-7)

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม

เพค และ แฮวิกเฮิสต์ (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego-control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Super ego-control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นอย่างสมเหตุสมผล นักทฤษฎีทั้งสองเห็นพลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ในบุคคลจะมีมากหรือน้อยก็ได้และบุคคลแต่ละคนจะมีพลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ในส่วนผสมที่ไม่เท่ากัน และอาจแบ่งบุคคลตามลักษณะทั้งสองนี้ รวมกันออกเป็น 5 ประเภทคือ

พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ที่น้อยมาก โดยบุคคลจะเป็นผู้ที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวฝ่ายเดียว โดยที่ไม่เรียนรู้ที่จะให้แก่อื่น เป็นผู้ที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้และจะกระทำต่าง ๆ อย่างไม่ไตร่ตรอง บุคคลประเภทนี้ถูกควบคุมโดยความเห็นแก่ตัวของตนเอง

พวกเอาแต่ใจ (Expedient person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้ที่น้อย แต่พลังควบคุมซูเปอร์อีโก้มีมาก แต่ก็ยังจัดอยู่ในประเภทปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลประเภทนี้ จะยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและกระทำทุกอย่างเพื่อความพอใจและผลได้ของตนเอง เป็นคนไม่

จริงจัง จะยอมอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจถ้าจะทำให้เขาได้รับผลที่ต้องการได้ ลักษณะนี้จะปรากฏตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นและในคนบางประเภทจะคิดตัวไปจนตลอดชีวิต

พวกชอบคล้อยตาม (Conforming person) หมายถึง บุคคลที่พลังควบคุมของอีโก้มีน้อยเหมือนคนสองประเภทแรก แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากกว่า คือ อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างมาก คนพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลักและคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่มีใครต้องบุคคลประเภทนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่ม

พวกตั้งใจจริง แต่ขาดเหตุผล (Irrational-conscientious person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มาก จะเป็นผู้ที่ยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมทางสังคม เข้าเป็นลักษณะของตนเอง จะเป็นผู้ที่ทำตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นและมีศรัทธา เป็นผู้ที่ถูกควบคุมโดยค่านิยมและปทัสฐานของสังคม แต่บุคคลประเภทนี้ยังเป็นผู้ที่มีการกระทำตามกฎอย่างเคร่งครัดโดยเห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นของศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้อื่นก็ไม่สนใจ เอาใจใส่ บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้ที่เป็นหลักของชุมชน เพราะมีความมั่นคงในความเชื่อและการกระทำ คนอื่นเห็นได้ง่าย แต่การขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผลของคนประเภทนี้จึงยังเป็นคนประเภทที่ไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational-altruistic person) คือ บุคคลที่มีพลังควบคุมของอีโก้มาก และในขณะที่เดียวกันก็มีพลังควบคุมของซูเปอร์อีโก้มากด้วย ซึ่งทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล โดยยึดการเห็นแก่ผู้อื่นทั่วไปเป็นหลัก บุคคลประเภทนี้จะมีความสามารถควบคุมคนอย่างมีเหตุผล มิได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มในสังคมหรืออยู่ใต้อิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผลแต่เป็นที่ตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเองที่มีต่อผู้อื่น ก่อนจะทำอะไรต้องพิจารณาอย่างมีเหตุผลเพื่อผู้อื่นรวมทั้งที่จะร่วมมือกับสังคม มีความรับผิดชอบ และให้ความเคารพเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไปมีความต้องการที่จะเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้มีไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่นักทฤษฎีทั้งสองเชื่อว่า เป็นบุคลิกลักษณะที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

จากการวิจัยลักษณะของบุคคลตามทฤษฎีนี้ ปรากฏว่าผู้ถูกศึกษาแต่ละคน จะมีลักษณะผสมหลายประเภทพร้อมกัน แต่จะสามารถเห็นประเภทที่เด่นชัดที่สุดของบุคคลแต่ละคนได้ไม่ยากนัก อย่างไรก็ตามทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมของ เพค และแฮวิกเฮิสต์ นี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของวินัยแห่งคนจากที่ซึ่งทฤษฎีของ เมารเอร์ ได้หยุดลง และอาจสังเกตว่าทฤษฎีทั้งสองนี้ สอดคล้องกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพัฒนาการของวินัย ซึ่งจะยังไม่ปรากฏชัดเจนจนกว่าเด็ก จะอายุ 8-10 ปี ในวัยเด็กโต 7-12 ปี เด็กจะมีบุคลิกภาพที่จัดเข้าได้หลายประเภทตามทฤษฎีของ เพค และ แฮวิกเฮิสต์ แต่จะมีบุคลิกภาพประเภทหนึ่งที่แสดงมากในแต่ละบุคคล แม้ในวัยเด็กโตนี้และเมื่อเด็กโต เป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่แล้ว บุคลิกภาพประเภทที่เกิดน้อยนั้นจะยิ่งย้อยขึ้น โดยบุคลิกภาพประเภทอื่นจะ เกิดน้อยลงในบุคคลนั้น ซึ่งหมายความว่า ความสามารถควบคุมตนของบุคคลจะมีปริมาณคงที่มากขึ้น เมื่อบุคคลอายุมากขึ้น ฉะนั้นการให้จริยศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้บุคคล เป็นผู้ ที่เห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล จึงต้องเริ่มในวัยเด็ก ส่วนในวัยรุ่น และผู้ใหญ่คอนค้น จริยศึกษาจะช่วยให้ความแปรปรวนในลักษณะของบุคคลมาหยุดอย่างถาวรที่ลักษณะที่สมบูรณ์ที่สุด แทนที่จะหยุดอยู่ที่ประเภทของบุคลิกภาพเชิงจริยธรรมที่ต่ำกว่า (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2523: 7-9)

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลัง สภาพปัญหาส่วนตัวและสภาพแวดล้อมทางบ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัย เช่น

เพค

สมาร์ท และสมาร์ท (Smart and Smart 1967: 536-537 อ้างถึงใน บัณฑิตยศักดิ์อุดม (2523: 17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก และสัมพันธ์ภาพที่มีต่อครอบครัว

พบว่า เด็กเพศหญิงมีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กเพศชาย และโกซ์ (Gough) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก (Gough cited by Wiggin 1971: 289 อ้างถึงใน ดวงใจ เนตรโรจน์ 2527: 26)

ไบรอันท์ (Bryant 1971: 4854-B อ้างถึงใน ดวงใจ เนตรโรจน์ 2527: 26) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนที่มีความเชื่อแตกต่างกัน โดยให้ครูบรรยายลักษณะของนักเรียนที่มีความเชื่ออ่านภายในตนกับนักเรียนที่มีความเชื่ออ่านภายนอกคนกลุ่มละ 20 คน ครูอธิบายว่านักเรียนที่มีความเชื่ออ่านภายในตนจะมีวินัยมากกว่าปรับตัวได้ดีกว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออ่านภายนอกคน และจากการศึกษาของ พจน์ จันทวิระกุล (2515: 36-37) พบว่า เด็กหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเชื่ออ่านภายในตนสูงกว่าเด็กชาย

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517: 161-163) ศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 450 คน พบว่า นักเรียนหญิงมีความเอื้อเฟื้อและมีวินัยทางสังคมมากกว่านักเรียนชายในปีเดียวกัน กระจ่างกิจยพันธ์ (2517: 80) ศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 300 คน พบว่า นักเรียนหญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับการศึกษาของ วิวัฒน์ อิศวาณิชย์ (2523: 53-56) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 856 คน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย แบบทดสอบความซื่อสัตย์ และแบบทดสอบวินัยในตนเอง ผลการศึกษา พบว่า เด็กเพศหญิงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่าเด็กเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว พอสรุปได้ว่า เพศหญิงมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองในทางบวก

ระดับคะแนน เจลีสสะสมหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วินัยที่ดี เป็นแนวทางของความสำเร็จในการทำงานตามจุดมุ่งหมาย ช่วยให้บุคคลได้แสดงถึงศักยภาพในตัวเอง ถ้าปราศจากวินัยที่ดีบุคคลและกลุ่มจะไม่สามารถทำงานได้ดี เพราะหมู่คณะไม้อาจจะทำงานได้ถ้าขาดความพยายาม ความร่วมมือ และจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Phillip 1960: 2-3) การรู้สึกถึงการควบคุมตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียนนั้นนำไปสู่คะแนนสัมฤทธิ์ผลที่สูงขึ้น (Messer 1972: 1456-1462 อ้างถึงใน วิจารณ์ สุชะพันธ์ 2530: 62) ขณะเดียวกันเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงหรือฉลาด ก็สามารถพัฒนาตนเองให้มีการควบคุมตนเองในด้านการศึกษาล่าเรียนได้ดีขึ้น เพราะวินัยในตนเองเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และการศึกษาตามจุดมุ่งหมาย เนื่องจากมีความตั้งใจจริง มุ่งมั่นพยายาม (วรรณวิภา ทองงอก 2517: 9)

ภัทรา นิคมานนท์ (2517: 49-52) ได้ทำการศึกษากับนักศึกษาครูระดับ ป.กศ. ปีที่ 1 และ 2 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จำนวน 336 คน พบว่า วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับ วิวัฒน์ อัสวาณิชย์ (2523: 53-56) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 856 คน พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัลยา วงษ์กระจ่าง (2524: 52) ซึ่งเปรียบเทียบระดับการควบคุมตนเองโดยมาตรฐานประมาณค่า เอส ซี เอส ของนักเรียน ปวช.ปีที่ 2 วิทยาเขตพณิชยการพระนคร จำนวน 200 คน พบว่า นักศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง มีระดับการควบคุมตนเองสูงกว่า นักศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิจารณ์ สุชะพันธ์ (2530: 95) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 517 คน ในกลุ่มตัวอย่างทั้งนักศึกษาชายและหญิง พบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นพอสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือคะแนนเฉลี่ยสะสม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

จำนวนพี่น้อง

เฮอร์ชี่ (Hirschi 1969: 240 อ้างถึงใน พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ 2527: 5) ได้ศึกษาถึงจำนวนบุตรในครอบครัวกับจำนวนครั้งที่นักเรียนทำผิดกฎหมาย พบว่ามีความสัมพันธ์กัน เฮอร์ชี่ให้เหตุผลว่าความสัมพันธ์ เช่นนี้อาจเป็น เพราะครอบครัวใหญ่ มักมีความไม่ลงรอยกันมาก บิดามารดาไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรอย่างเพียงพอ ซึ่งนำไปสู่การทอดทิ้ง และทำให้ความผูกพันในครอบครัว (family bonds) ลดน้อยลงไป เมื่อคิดเป็นจำนวนชั่วโมงแล้วจะพบว่าในครอบครัวเล็ก ที่มีบุตรน้อย เวลาที่ใช้ในการอบรม เด็กและเยาวชนต่อคนย่อมมีมากกว่าครอบครัวใหญ่ ซึ่งจำนวน ชั่วโมงจะต้องเฉลี่ยไปให้แก่แต่ละคน

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2523: 111) ศึกษาแบบจำลองการคาดคะแนนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาทำผิดกฎหมายของเยาวชน พบว่าร้อยละ 89.2 ของครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมีบุตรมากกว่า 3 คนขึ้นไป สรุปได้ว่าถ้าจำนวนพี่น้องหรือจำนวนบุตรเมื่อมีมาก เกินไปบิดามารดาจะไม่สามารถอบรมดูแลบุตรได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นและขาดวินัย

ลำดับที่การเป็นบุตร

นอกเหนือจากลักษณะหรือสภาพครอบครัวแบบต่าง ๆ ฐานะของเด็กในหมู่พี่น้อง อันเนื่องมาจากลำดับการเกิดก่อนหลัง ก็มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของเด็กไม่น้อยเช่นกัน เด็กที่เป็นพี่น้องท้องเดียวกันอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน เช่น บิดามารดาเดียวกัน สภาพแวดล้อมในครอบครัวเป็นอันเดียวกันก็จริง แต่พี่น้องแต่ละคนในครอบครัวก็จะได้ผลแตกต่างกันจากสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ (นิภา นิธยาชน 2530: 236) ในครอบครัวที่มีบุตรหลายคนนั้น ลูกคนแรก

มักจะมีอารมณ์อ่อนไหว และเอาใจยากมากกว่าคนที่สองหรือคนต่อ ๆ ไป เหตุผลก็คือว่า การเป็นพ่อแม่คนนั้นเป็นประสบการณ์ใหม่ของผู้เป็นพ่อแม่ เขาต้องเผชิญกับปัญหาด้านนี้เป็นครั้งแรก จึงต้องมีการปรับปรุงตัวเป็นอันมาก และอาจมีการผิดพลาดบ้างเป็นธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อแม่มักจะมีควมวิตกกังวลไปต่าง ๆ นานา หรือได้รับคำแนะนำจากภายนอกมากเกินไป ลูกคนต่อ ๆ ไปมักจะคิดว่า เพราะได้รับการปล่อยปละละเลยเสียบ้าง ลูกคนแรกก็คล้าย ๆ กับ ลูกโทษ เพราะจะนั้นอุปนิสัยหรือบุคลิกภาพบางอย่าง ที่ไม่ค่อยเหมาะสมจึงอาจจะรวมอยู่ในลูกคนแรกนี้ก็ได้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เด็กจะเสียเปรียบเสมอไปในความเจริญเติบโตด้านจิตใจ (สมชาย ธีธธกุล 2526: 83) จากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นว่าการเป็นบุตรคนแรกเป็นตัวแทนที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์สังคมและบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งเป็นตัวอย่างหนึ่งของอิทธิพลของลำดับที่การเป็นบุตร ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าลำดับที่การเป็นบุตรน่าจะมีการความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง

ที่ทักษะกำลังศึกษา

จากข้อเท็จจริงและตัวเลขสำคัญเกี่ยวกับ เยาวชนของประเทศไทย กองนโยบาย และแผนงานเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี พบว่าในปี พ.ศ.2519 และ พ.ศ.2521 สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งผ่านการพิจารณาตัดสินของศาลคดีเด็กและเยาวชนถูกจับส่งมายังสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลางมากที่สุด คือ สาเหตุจากสภาพทางครอบครัวแตกแยก (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2524: 72) การที่ครอบครัวมีการแยกกันแล้ว หรือบิดามารดาเกิดหย่าร้างกัน จะมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพโดยตรงของเด็ก ครอบครัวใดที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมักจะสะท้อนถึงเด็กจะเป็นเด็กที่มีความสุขและสุขภาพจิตที่ดี แต่จะเกิดความรู้สึกอ้างว้างขื่นขันทึ่ หากบิดามารดาแยกกันอยู่หรือเสียชีวิตไป (นวลศิริ เปาโรหิต และคณะ 2515: 167) สำหรับนักเรียนที่มีได้พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาก็มิได้หมายความว่า จะต้องมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือหย่าร้างกันเสมอไป แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้ที่พักอยู่กับบิดามารดา น่าจะได้รับความรักความอบอุ่นมากกว่าได้รับการอบรมมากกว่าน่าจะมี

วินัยในตนเองสูงกว่าผู้ที่พักอยู่กับผู้อื่น

ระดับการศึกษาของบิดามารดา

การศึกษาของบิดามารดาเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพครอบครัว เช่น ค่านิยม สภาพทางสติปัญญาของบิดามารดา ซึ่งมีความสำคัญต่อการเลือกสรรวิธีการปรับสภาพครอบครัวให้อ่อนนุ่มเหมาะสม การอบรมให้บุตรหลานได้รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีของสังคม ก่อให้เกิดค่านิยมที่สอดคล้องกับความต้องการของส่วนรวม สร้างความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตนให้กับบุตรหลาน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานให้เกิดวินัยในตนเอง ดังเช่นที่ กฤตยา กฤษณาภาโถ (อ้างถึงใน จรรยา สุวรรณทัต 2531: 25) ได้ศึกษาพบว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาสูง (อุดมศึกษา) จะฝึกบุตรด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และให้อิสระแก่บุตรมากกว่าพ่อแม่ที่จบระดับประถมศึกษา และการฝึกเด็กให้รู้จักอดใจรอได้ จะทำให้บุตรมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของบุตรด้วย และลัดดาบรรณ กับ วิลาสลักษณ์ (อ้างถึงใน จรรยา สุวรรณทัต 2513: 25) ได้ศึกษาพบว่า "นักเรียนที่พ่อแม่มีการศึกษาสูงได้รับการถ่ายทอดและมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ ความกตัญญู กตเวทิตา ความเอื้อเฟื้อ และการยึดถือบาปบุญ" ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมตนเองให้อยู่ในสิ่งที่ถูกต้องทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น และนั่นคือ การบรรลุถึงความมีวินัยในตนเองในทางตรงกันข้าม พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2527: 22) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมายของเยาวชน พบว่าเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนที่ไม่สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของกฎหมายได้นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาของบิดามารดา

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่าระดับการศึกษาของบิดามารดาน่าจะมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านสภาพปัญหาส่วนตัว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ในปัญหาด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและปัญหาด้านสุขภาพมีดังนี้

ปัญหาด้านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

ไบรอันท์ (Bryant 1972: 4854-B อ้างถึงใน ดวงใจ เนตรโรจน์ 2527: 26) ได้ศึกษาพบว่า "เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในคนมีวินัยในตนเองมากกว่าเด็กที่เชื่ออำนาจภายนอกคน" แสดงถึงว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะมีวินัยในตนเองมากกว่าเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนารี เดชะโชควิวัฒน์ (2527: 67-68) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยในตนเองกับความภูมิใจในตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนเบญจมินทร์คอลเลจ และโรงเรียนปนะพันธุวิทยา จำนวน 228 คน พบว่า ความภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรางค์ โค้วตระกูล (อ้างถึงใน สมชาย ธัญธนกุล 2526: 58) แบ่งวัยรุ่นเป็น 2 ประเภทตามลักษณะการยอมรับตนเอง ดังนี้

1. วัยรุ่นที่ยอมรับตนเอง เป็นประเภทที่มีความสุข มีสุขภาพจิตดีเพราะยอมรับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยอมรับส่วนดีส่วนเสียของตนเอง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอารมณ์ของตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นวัยรุ่นแล้วหัวคอต่ที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ สนใจจะแสวงหาเป้าหมายของชีวิตวัยรุ่นประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่ผ่านมรสุมของวัยรุ่นได้ เป็นอย่างดี และจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไป

2. วัยรุ่นที่ไม่ยอมรับตนเองหรือปฏิเสธตนเอง วัยรุ่นประเภทนี้เป็นผู้ดีเพียงคนเดียว ไม่นับถือตนเอง และมองไม่เห็นคุณค่าของตนเอง เป็นวัยรุ่นที่มีปมด้อย วัยรุ่นประเภทนี้

ยอมรับตนเอง มักจะเป็นบุคคลที่ไม่มีความสุข สุขภาพจิตไม่ดี มักจะหาทางออกของการแก้ปัญหาไม่ถูก เป็นปัญหาในด้านความประพฤติ

เนื่องจากงานวิจัยด้านนี้ยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรง แต่จากงานวิจัยและแนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีปัญหาด้านความรู้สึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ไม่ยอมรับหรือปฏิเสธตนเองจะทำให้เป็นคนขาดความเชื่อมั่น ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง และจะส่งผลในทางลบต่อความมีวินัยในตนเอง

ปัญหาด้านสุขภาพ

มัลม (Malm อ้างถึงใน กาญจนา หาสีละพันธ์ 2510: 198) กล่าวถึง ความมีวินัยในตนเองในความหมายเกี่ยวกับสุขภาพ คือ เชื่อในประโยชน์ของการออกกำลังกาย กลางแจ้ง การนอนและพักผ่อนอย่างเพียงพอ รับประทานอาหารถูกหลักโภชนาการ ไม่รับประทานของหวานมากเกินไป พอใจที่จะรับประทานอาหารน้อยกว่าที่ร่างกายต้องการ ไม่ดื่มสุรา หรือถ้ามีความจำเป็นจริง ๆ ก็ดื่มเพียงเล็กน้อย และสามารถดำรงชีวิตตามความเชื่อถือนี้ได้ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามนัก นอกจากนี้ยังมีความสุขในการรักษาความสะอาด และโกท์ (Gough cited by Wiggins 1971: 289 อ้างถึงใน ดวงใจ เนตรโรจน์ 2527: 26) ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก ความวิตกกังวลน้อย มีความอดทนมีเหตุผลของตนเอง มีความยึดหยุ่นในความคิด และพฤติกรรมทางสังคมและยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเองด้วย

สำหรับงานวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาด้านสุขภาพกับความมีวินัยในตนเองทั้งในประเทศและต่างประเทศยังไม่มีผู้ศึกษาไว้โดยตรง แต่จากการศึกษาของ มัลม (Malm) และโกท์ (Gough) พอสรุปได้ว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงมีแนวโน้มจะมีปัญหาด้านสุขภาพน้อย นั่นคือ ปัญหาด้านสุขภาพจะมีความสัมพันธ์ในทางลบกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรสภาพแวดล้อมทางบ้านกับความมีวินัย
ในตนเองของนักเรียนมีดังนี้

การอบรมเลี้ยงดู

ในการปลูกฝังความมีวินัยในตนเองมีความเกี่ยวข้องกับครอบครัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จากทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตน เมอราเอร์ (Mowrer อ้างถึงในดวงเดือน พันธมนาวิน 2523: 6-7) พอสรุปได้ว่า ความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวและ การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก เป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดวินัยแห่งตนของบุคคล ซึ่งต้องอาศัยการฝึกอบรม และการเรียนรู้เพิ่มเติมจากสถานการณ์แวดล้อมอีกมาก ลักษณะนิสัยแห่งตนจึงจะพัฒนาเป็นลักษณะที่เด่นชัด และรุนแรงจนกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลได้อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับความเห็นของ ออซูเบล (Ausubel 1965: 189-190) ซึ่งให้ความเห็นว่าวินัยในตนเองมีรากฐานมาจากการควบคุมภายในคน ซึ่งมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนมุสเสน (Mussen 1969: 513-514) พบว่า การฝึกวินัยแก่เด็กโดยการให้เหตุผล และการให้ความรัก เป็นวิธีการฝึกที่ได้ผลและช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก สอดคล้องกับการวิจัยของ ฮอฟแมน (Hoffman 1970: 339-349) ที่พบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยจากบิดามารดา โดยการยับยั้งความรัก และวิธีการรวบอำนาจ และเบอร์นาร์ด (Bernard 1972: 206-207) ได้ให้ความคิดเห็นว่าเด็กต้องการวินัยที่เกิดจากรู้ความเข้าใจ และการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ และจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง

วิวาทัน มูลสถาน (2523: 66-69) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม
เลี้ยงดูกับวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพ
มหานคร จำนวน 443 คน ปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยคือ การให้ความรัก
ความอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักใช้ความคิดและเหตุผล จะส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเอง
สูงและพัฒนาความสามารถในการควบคุมตนเองได้ดี แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมี
แนวโน้มที่จะยับยั้งพัฒนาการความมีวินัยในตนเองของเด็ก เช่นเดียวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย
ปละละเลย

สุนารี เคชะโชควิวัฒน์ (2527: 63-65) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรม
เลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1-3 ทั้งนักเรียนประจำและไป-กลับของโรงเรียน เบญจมิตรคอลเลจ และโรงเรียน
ปานะพันธุ์วิทยา พบว่าการอบรมเลี้ยงดู วินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง มีความ
สัมพันธ์กันในทางบวก และยิ่งพบอีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีวินัยใน
ตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์

จากงานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูด้วยการให้ความรัก
ความอบอุ่น มีเหตุผล การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก ตลอดจนการเคารพในสิทธิและการให้
ความช่วยเหลือกับเด็กตามโอกาสอันควรมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความมีวินัยในตนเอง

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคล รวมทั้งการถ่ายทอด
ระเบียบแบบแผนประเพณี หรือค่านิยมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี ความปรองดองกัน
ความรักความอบอุ่น การมีความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันด้วยเหตุผล ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน
สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีผลต่อสุขภาพจิต ความเชื่อมั่นในตนเอง จริยธรรม และความมีวินัยใน

ตนเองของสมาชิก ดังที่ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบจันทร์ (อ้างถึงในพรหมพิทยศิริวารณบุษย์ 2530: 252) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของวัยรุ่นไทย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.ศ.1 และ ม.ศ.3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดสงขลา ซึ่งมีอายุระหว่าง 13-17 ปี จำนวน 917 คน พบว่าลักษณะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้านปริมาณความขัดแย้งในการใช้เหตุผลระหว่างเด็กกับผู้ปกครองเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่น นอกจากนี้พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2523: 6) ยังพบว่าครอบครัวของเยาวชนวัยรุ่นที่กระทำผิด ซึ่งถือว่ามีควมบกพร่องทางด้านวินัย ส่วนใหญ่มีความไม่ปรองดองกันในครอบครัว กล่าวคือ มีความรู้สึก มีความเห็นแตกต่างไม่ลงรอยกัน มีการโกรธ หรือทะเลาะเบาะแว้งเสมอ และไม่มีควมอบอุ่นในครอบครัว เมื่อเทียบกับเยาวชนวัยรุ่นปกติโดยทั่วไป ส่วนมัสเสน (Mussen 1969 : 335) พบว่าความอบอุ่นในครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการสร้างวินัยให้กับเด็ก

จากการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกับควมมีวินัยในตนเองของสมาชิก ถ้าความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี ย่อมมีผลต่อสุขภาพจิต ความเชื่อมั่นในตนเอง และการเรียนรู้ทางจริยธรรม ซึ่งจะส่งผลทางลบต่อควมมีวินัยในตนเองในทางตรงกันข้ามถ้าครอบครัวมีความสัมพันธ์กันดี มีความรักความอบอุ่น มีเหตุผล สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างวินัยให้กับเด็ก

สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ดังที่ สุมาลี สังข์ศรี (2521: 26-27) ได้สรุปไว้ เช่น "ทำให้ผู้ปกครองต้องแก่งแย่งกันทำมาหากินไม่มีเวลาสนใจดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน โดยเฉพาะครอบครัวที่ยากจน เด็กจะต้องช่วยตัวเองอยู่กันเอง ขาดผู้สนับสนุนทางการศึกษา ขาดผู้คอยแนะนำอบรมสั่งสอน สมาชิกในบ้านมักมีปัญหาทางจิตใจ ขาดความสุข ความสมัครสมานสามัคคีภายในครอบครัว ทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่มีเวลาที่จะสนุกสนานรื่นเริง บรรยากาศในครอบครัว

มีแต่ความตึงเครียด" และสภาพปัญหาอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจยังก่อให้เกิดความกังวลใจกับวัยรุ่น เช่น การแต่งกายที่ด้อยกว่าเพื่อน ๆ การใช้สิ่งของที่ด้อยคุณภาพไม่มีวัสดุอุปกรณ์ใช้สอยที่ทันสมัย การคบค้าสมาคมกับเพื่อนที่ต่างฐานะกัน ทำให้วัยรุ่นมีปัญหาด้านจิตใจ มีปมด้อย และทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของความมีวินัยในตนเอง ตรงข้ามกับวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความวิตกกังวลน้อย มีโอกาสเข้าสังคมในระดับต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจ ค่านิยมของสังคมได้ดีกว่า ย่อมจะพัฒนาตนเองในด้านความมีวินัยได้ดีกว่า จึงพอสรุปได้ว่า สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว น่าจะมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของบุคคลในครอบครัว

สภาพที่อยู่อาศัย

บ้านเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอันยิ่งใหญ่ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็ก เนื่องจากเป็นสถาบันแห่งแรกที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและได้อยู่ใกล้ชิด เป็นระยะเวลาานกว่าสถาบันใด ๆ บรรยากาศและสภาพบ้านที่เป็นระเบียบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมจะสร้างความเคยชินในการประพฤติปฏิบัติและการสร้างค่านิยมความมีวินัยที่ดีให้กับผู้อยู่อาศัย สุมาลี สังข์ศรี (2521:30) ได้ให้ความเห็นว่า ถ้าบ้านดีถูกสุขลักษณะผู้อยู่อาศัยก็จะมีสุขภาพดีทั้งทางกาย และจิตใจ เด็กก็เช่นเดียวกัน ถ้าเขาได้อยู่ในบ้านที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ก็จะช่วยส่งเสริมให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญา ตีมีความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดี ตลอดจนสุขนิสัยและวินัยที่ดี นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของบริเวณบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญ เช่น บ้านที่อยู่ในแหล่งมั่วสุมของการพนัน อื่นพาล ยาเสพติด ลักขโมย หูฉิ่งโสเภณี ฯลฯ เด็กจะได้รับอิทธิพลทางไม่ดี เนื่องจากการถ่ายทอดค่านิยมเฉพาะกลุ่ม ซึ่ง ชอว์ และแมคเคย์ (Shaw and Mc Key) อ้างถึงใน พรเทีย เพชรสุขศิริ 2527: 30) ได้ให้ความเห็นว่า ในขณะที่สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบบ้านเสื่อมโทรม เด็กที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นจะรับรู้และยอมรับเองค่านิยมต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นเฉพาะในสังคมของตนเอง คือ ในละแวกบ้าน ค่านิยมนั้นเป็นค่านิยมเฉพาะกลุ่มซึ่งแตกต่างไปจากสังคมใหญ่ภายนอก การพัฒนาวิถีชีวิตเช่นนี้ทำให้เกิดการถ่ายทอดและรับเอาวิธีการกระทำผิดต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน และเพื่อจะคงความเชื่อว่าสิ่งที่กลุ่มกระทำถูกต้อง จึงต้องชักชวนผู้อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันให้ยอมรับ และยอมรับเอาค่านิยม

นั้นด้วย ดังนั้นสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้านจึงมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังค่านิยมของเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมรอบ ๆ บ้านดี มีระเบียบแบบแผน เด็กก็จะมีระเบียบวินัยดีไปด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า สภาพที่อยู่อาศัย เป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับคามมีวินัยในตนเองของเด็ก

จากเอกสารและรายงานผลการวิจัยทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว จะพบว่าภูมิหลังสภาพปัญหาส่วนตัว และสภาพแวดล้อมทางบ้าน มีตัวแปรหลายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเอง ซึ่งพอที่จะสรุปเป็นตัวแปรสำคัญ ๆ ได้ดังนี้ คือ ตัวแปรด้านภูมิหลัง ได้แก่ คณะแผนเจดีย์สะสม เพศ จำนวนพี่น้อง ลำดับที่การเป็นบุตรที่ทักษะกำลังศึกษา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา ตัวแปรด้านสภาพปัญหาส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาด้านความรู้สึกรู้จักคิดเกี่ยวกับตนเอง ปัญหาด้านสุขภาพ ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพที่อยู่อาศัย

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย